

Ehdollisen vankeusrangaistuksen virheellinen koeaika ja huolimattomuus tuomion laatimisessa

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaisessa rangaistustuomioiden tarkastuksessa kiinnitettiin huomiota Helsingin kärjäoikeuden 29.6.2022 asiassa dnro R 21/6017 antamaan tuomioon nro 22/127370.

Tuomiossa kärjäoikeus oli määrännyt yhdelle asian vastaajista tuomitun ehdollisen vankeusrangaistuksen päättymään 31.12.2022, vaikka lain mukaan ehdollisen vankeuden koeaika on vähintään vuosi tuomion julistamisesta tai antamisesta.

Lisäksi asiassa kiinnitettiin huomiota siihen, että kärjäoikeuden antaman ratkaisun tuomiolauselman mukaan asiassa toisen vastaajan syyksi oli luettu kaksi samana päivänä tehtyä törkeää varkautta, mutta vain toinen vastaajan syyksi luetuista rikosnimikkeistä sisälsi maininnan ”nuorena henkilönä”, vaikka hän oli ollut molempien rikosten tekoaikana alle 18-vuotias.

SELVITYS

Puheenjohtajana asiassa toiminut Helsingin kärjäoikeuden kärjätuomari on 27.3.2023 antanut asiasta apulaisoikeuskanslerin häneltä pyytämän selvityksen.

Selvityksessään kärjätuomari on todennut, että antaessaan kärjäsihteerilleen sähköpostitse ohjeita tuomiolauselman laatimista varten on hän näppäilyvirheen vuoksi kirjoittanut koeajan

päättymispäiväksi 31.12.2022 aikomansa päivän 31.12.2023 sijasta. Käräjätuomari ei ole kertomansa mukaan myöhemminkään tuomiolauselmaa tarkastaessaan huomannut huolimattomuuttaan tekemäänsä virhettä.

Käräjätuomari on todennut tuomion rangaistuksen määräämistä koskevista perusteluista ilmeväen, että vastaajan syyksi on luettu nuorena henkilönä tehdyt rikokset molemmissa syytekohtissa ja että se on otettu huomioon rangaistuksen mittaamisessa lieventävänä seikkana. Tuomiolauselmaa laadittaessa käräjätuomari oli kertomansa mukaan ilmoittanut käräjäsihteerille, että vastaajan syyksi luetaan nuorena henkilönä rikokset syytekohtissa 1 ja 2 ja kanssa-vastaajan syyksi rikos syytteen mukaisesti täysi-ikäisenä syytekohtassa 2. Syytekohtassa 2 oli vaadittu rangaistusta kahdelle vastaajalle, joista vain toinen oli ollut alle 18-vuotias rikoksen tehdessään. Lisäksi käräjätuomari on todennut seuraavaa:

”Kun olin tarkastanut vastaajien tuomiolauselmat, olin havainnut, että kanssavastaajan tuomiolauselmalli oli syytekohtan 2 rikosnimikkeessä viittaus siihen, että rikos oli tehty toisen vastaajan osalta nuorena henkilönä, ja että lainkohtiin sisältyi rikoslain 6 luvun 8 §. Minulle on kerrottu, että haastehakemuksessa oleva rikosnimike kopioituu suoraan haastehakemuksesta rikostuomiojärjestelmään siinä olevan ominaisuuden johdosta. Tästä syystä kanssavastaajan rikosnimikkeeseen oli tullut tuomiolauselmalta toista vastaajaa koskeva nuoruustieto ja lainkohta. Olin pyytänyt poistamaan tuomiolauselmalta kanssavastaajan rikosnimikkeestä toista vastaajaa koskevan nuoruustiedon ja lainkohdan sekä alle 18-vuotiaan vastaajan rikosnimikkeestä hänen nimensä, kuten liitteenä olevasta konseptista ilmenee. Käräjäsihteerii oli poistanut nuoruustiedon jostain syystä molemmilta vastaajilta syytekohtassa 2. Minulle on kerrottu, että nuoruustiedon poistaminen vain toisen vastaajan osalta olisi edellyttänyt syytekohtan 2 jakamista järjestelmässä tai nuoruustiedon kohdistamista vain yhteen vastaajaan asianosaisliityntöjen kautta. Sen sijasta oli jo ennen korjauspyyntöäni jaettu syytekohta 1, jolloin sen numeroinniksi oli tullut 1.2. En valitettavasti ollut havainnut näitä virheellisyksiä tarkastaessani tuomiolauselmaa.

Jostain syystä alle 18-vuotiaan vastaajan lainkohdista oli poistettu rikoslain 6 luvun 8 § molemmista syytekohtista sen jälkeen, kun olin merkinnyt tuomiolauselmat jo hyväksytyiksi.”

Käräjätuomari on todennut, että ilman selvityspyyntöä hän olisi korjannut molemmat pyynnössä mainitut virheet oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 9 §:n nojalla muuna selvänä virheenä, jos hän olisi huomannut ne tuomion antamisen jälkeen.

Helsingin kärjäoikeuden laamanni on todennut lausunnossaan, että koeajan laissa säädetyn vähimmäiskeston alittavan koeajan tuomitseminen on ollut inhimillinen erehdys. Lisäksi hän on todennut seuraavaa:

”Sen sijaan toinen havaittu virhe eli toisen vastaajan nuorena henkilönä tehtyä rikosta koskeva puutteellinen merkintä on osin osoitus siitä, kuinka kankea kärjäoikeuden käytössä oleva RITU-tietojärjestelmä on. Kärjäoikeuden tuomiokonseptiin tulee tiedot sellaisena kuin syyttäjät ne sinne ilmoittaa. Syyttäjät on syytekohtaan 2 osalta ilmoittanut lainkohdaksi rikoslain 6 luku 8 §:n, joka tieto on automaattisesti siirtynyt tuomiokonseptin sivulla 12 ilmenevällä tavalla myös yli 18-vuotiaan vastaajan tuomiolauselmalle. Kun kärjätuomari on pyytänyt sihteeriä poistamaan sen täysi-ikäisen vastaajan osalta, on ilmeisesti käynyt niin, että se on poistunut myös alaikäisen vastaajan osalta. Järjestelmä olisi kärjätuomarin selvityksestä ilmenevällä tavalla edellyttänyt, että syytekohta 2 olisi jaettu, jotta molemmille vastaajille olisi saatu lainmukaiset merkinnät rikoslain 6 luvun 8 §:n osalta. Tuomiolauselmasta sivut 2-3 ilmenevällä tavalla kärjätuomarilla on ollut jossain käsittelyn vaiheessa ollut tarkastettavan alaikäisen vastaajan osalta tuomiolauselma, jossa rikoslain 6 luvun 8 § on ollut oikein merkittynä.

Myös viimeksi mainitun virheen osalta kärjäoikeudessa on tapahtunut virhe. Virheen on vaikuttanut osin tietojärjestelmän ominaisuudet, mutta varmasti myös Helsingin kärjäoikeuden vaikea työtilanne, joka aiheuttaa painetta sekä kärjätuomareille että –sihteereille. Tulemme jatkossa kiinnittämään huomiota siihen, että tällaisia virheitä ei jatkossa tapahtuisi.”

RATKAISU

1 Ehdollisen vankeusrangaistuksen koeaika

Rikoslain 2 b luvun 3 §:n 1 momentin mukaan kun vankeus tuomitaan ehdollisena, rangaistuksen täytäntöönpano lykkääntyy koeajaksi. Ehdollisen vankeuden koeaika on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Koeaika alkaa tuomion julistamisesta tai antamisesta.

Kärjätuomari on huolimattomuudesta määrännyt virheellisesti ehdollisen vankeusrangaistuksen koeajan päättymään alle vuoden kuluttua tuomion antamisesta. Koeaika on näin jäänyt rikoslain 2 b luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyä vähimmäiskestoja lyhyemmäksi. Vastaajalle määrätty koeaika on alittanut koeajan säädetyn vähimmäiskeston noin kuudella kuukaudella.

Vaikka virhe on ollut luonteeltaan tekninen, on sen seuraus ollut kuitenkin vakava, koska ehdollisen vankeusrangaistuksen koeaika on virheen seurauksena jäänyt huomattavasti laissa sää-

dettyä vähimmäiskestoa, ja kärjätuomarin antaman selvityksen mukaan vuoden kärjäoikeuden asiassa tarkoittamaa, lyhyemmäksi. Oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä kyseisenlainen virhe on vakiintuneesti johtanut huomautuksen antamiseen.

2 Merkintä rikoksen tekemisestä nuorena henkilönä

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava huolellinen.

Kärjäoikeuden tuomio on ollut virheellinen siltä osin, kun sen tuomiolauselmalta on puuttunut tekohetkellä alle 18-vuotiaan vastaajan toisen syyksi luetun törkeän varkauden osalta maininta teon tekemisestä nuorena henkilönä sekä molempien syytekohtien osalta merkintä rikoslain 6 luvun 8 §:n soveltamisesta.

Siinäkin tapauksessa, että merkintöjen tekemiseen on liittynyt kärjäoikeuden selvityksessään esiin tuomia tuomiolauselmajärjestelmän käyttämiseen liittyneitä haasteita, ovat puutteet olleet sellaisia, että tuomiosta vastuussa olevan kärjätuomarin olisi tullut ne tuomiota tarkastaessaan havaita. Kärjätuomari on menetellyt asiassa mainitulla tavalla huolimattomasti.

3 Toimenpiteet

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla kärjätuomarille huomautuksen edellä päätökseni kohdassa 1 arvioimastani virheellisestä menettelystä ehdollisen vankeuden koeajan määräämisessä.

Kiinnitän lisäksi kärjätuomarin huomiota edellä kohdassa 2 esittämäni perusteella huomiota huolellisuuteen ja tarkkuuteen tuomion laatimisessa.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Leo Lahtinen